

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ετήσιο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα

Τίτλος	Κατάρτιση εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση για μαθητές με προσφυγικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο		
Έναρξη - Λήξη	22/07/2019 ως 22/04/2020		
Διάρκεια σε Μήνες	9 ΜΗΝΕΣ	Ώρες Επιμόρφωσης	408

Επιστημονικά Υπεύθυνος/η(ΕΥ)

Όνοματεπώνυμο	Αλιβίζος (Λοΐζος) Σοφός		
Ιδιότητα*	Καθηγητής		
Σχολή	Πανεπιστήμιο Αιγαίου ΣΑΕ		
Τμήμα	Παιδαγωγικό Τμήμα		
Email	lsofos@aegean.gr		
Γραφείο/Κινητό	2241099224	6948183076	

Συνεργαζόμενος/οι Φορέας/εις

Τίτλος	Golearn μονοπρόσωπη εταιρεία περιορισμένης ευθύνης Κέντρο Δια Βίου μάθησης επιπέδου δύο
Επικοινωνία	info@ golearn.gr

Β. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο & Σκοπός Προγράμματος

Η λειτουργία των κέντρων υποδοχής διαμορφώνει νέες πραγματικότητες για την εκπαιδευτική διαδικασία και καθιστά σημαντική, αν όχι αναγκαία, την προσφορά επιμορφωτικών δράσεων προς εκπαιδευτικούς και εργαζόμενους στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και της κοινωνικής παιδαγωγικής για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στο έργο τους που έχει στόχο την κοινωνική ένταξη και την εκπαίδευση των προσφύγων.

Η επιμόρφωση απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της Α/θμιας εκπαίδευσης δημοτικών σχολείων ή νηπιαγωγείων και σε εκπαιδευτικούς Β/θμιας (κυρίως Γυμνάσιο) εκπαίδευσης που μπορούν να την παρακολουθήσουν, να ωφεληθούν και να αξιοποιήσουν κατάλληλα τις νέες γνώσεις, καθώς θα υπάρξει στο μέλλον υποστήριξη διαφορετικών ηλικιακών ομάδων προσφύγων. Το επιμορφωτικό πρόγραμμα απευθύνεται επίσης σε ενδιαφερόμενους που εργάζονται σε χώρους υποδοχής προσφύγων και παρέχουν εθελοντικό εκπαιδευτικό έργο με στόχο την κοινωνική ένταξη των προσφύγων.

Στόχος στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση παιδιών προσφύγων ή μεταναστών με μια διαφορετική προσέγγιση συνδέοντας το θεωρητικό με το πρακτικό πλαίσιο είναι να δοθεί η δυνατότητα στον εκπαιδευτικό α)να στοχαστεί πάνω στη μαθησιακή διαδικασία σχεδιάζοντας ο ίδιος σενάρια διδασκαλίας με τη βοήθεια των Νέων Μέσων που δημιουργούν περιβάλλοντα χρηστικά,

διευκολυντικά, για μαθητές που δεν έχουν καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας, β) να ενημερωθεί για τη θρησκευτική ετερότητα των μεταναστών και των προσφύγων και γ) να κατανοήσει τη σημαντικότητα της κοινωνικής συνοχής.

Το προσφερόμενο πρόγραμμα αναφέρεται σε ζητήματα του ψηφιακού γραμματισμού προσφύγων και μεταναστών μαθητών σε διαπολιτισμικά περιβάλλοντα εκπαίδευσης, σε ζητήματα θρησκείας και σε ζητήματα γλώσσας και Διγλωσσίας σε Διαπολιτισμικά περιβάλλοντα.

Οι γνώσεις αυτές που διδάσκονται σε κάθε επιμορφούμενο αυτού του προγράμματος, διαφοροποιούνται σε σχέση με παρεχόμενες γνώσεις άλλων προγραμμάτων είτε στο Δημόσιο είτε στον Ιδιωτικό Τομέα για τη Διαπολιτισμική Αγωγή, καθώς αναλύονται σε βάθος θέματα θρησκευολογίας, κοινωνικής συνοχής και διδασκαλίας στους πρόσφυγες και μετανάστες με τη χρήση των Νέων Μέσων. Πρόκειται για διαστάσεις του θέματος που δεν προσφέρονται σε υφιστάμενα προγράμματα. Η υλοποίηση του προγράμματος θα γίνει από απόσταση (e-learning).

Λέξεις-κλειδιά Προγράμματος

ψηφιακός γραμματισμός, Διγλωσσία, θρησκεία, πολιτισμός

Μαθησιακοί Στόχοι Προγράμματος

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος, ο/η επιμορφούμενος/η θα είναι σε θέση :

- Όσον αφορά στο γνωστικό πεδίο θα είναι σε θέση:
- Να γνωρίζει τους ακριβείς αριθμούς προσφυγικών εισροών στην Ελλάδα
- Να κατανοεί το πλαίσιο προσφοράς προγραμμάτων, μαθημάτων για τα παιδιά των προσφύγων από την πολιτεία
- Να αναγνωρίζει τη συμβολή των Μέσων και της μιντιακής εργασίας στη διαπολιτισμική επικοινωνία
- Να γνωρίζει τη διάδοση του προσφυγικού φαινομένου και τις αιτίες του
- Να διαχωρίζει τις προσεγγίσεις: 1. Διπολιτισμική 2. Πολυπολιτισμική 3. Διαπολιτισμική
- Να προσδιορίζει την ταυτότητα ως τομή του παρελθόντος με το παρόν
- Να αιτιολογεί ότι στα παιδιά πρόσφυγες (όπως και σε όλα τα παιδιά) πρέπει να δίνουμε πολλές ευκαιρίες να παράγουν κείμενα ταυτότητας χρησιμοποιώντας το γλωσσικό τους ρεπερτόριο όπως εκείνα μπορούν καλύτερα
- Να ερμηνεύει τη θρησκεία ως πολιτική και κοινωνική κατασκευή της διαφορετικότητας
- Να περιγράφει τον πολιτισμικό πλουραλισμό και τις θρησκευτικές αναπαραστάσεις των μεταναστευτικών ροών.
- Να αναγνωρίζει το σύγχρονο σχολείο ως μέσο υποδοχής του διαφορετικού

II. Όσον αφορά στις δεξιότητες θα είναι ικανός:

- Να επιλύει προβληματικές και δύσκολες ή απρόβλεπτες καταστάσεις κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας σε μαθητές με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο.
- Να χρησιμοποιεί τα Μέσα και τη μιντιακή εργασία στη διαπολιτισμική επικοινωνία
- Να σχεδιάζει ο ίδιος σενάρια διδασκαλίας με τη βοήθεια των Νέων Μέσων για μαθητές που δεν έχουν καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας
- Να διδάσκει με αποτελεσματικό τρόπο τους μαθητές πρόσφυγες
- Να επικοινωνεί χρησιμοποιώντας τη μη λεκτική επικοινωνία με ορθό τρόπο

I. Όσον αφορά στην ανάπτυξη θετικών στάσεων θα είναι σε θέση :

- Να υιοθετήσει μια σύγχρονη Διαπολιτισμική Κουλτούρα
- Να μετασηματίσει τις πρότερες γνώσεις του και αντιλήψεις του εξαλείφοντας στερεότυπα και φόβους
- Να σέβεται τη θρησκευτική ετερότητα

Περίγραμμα Προγράμματος

Διδακτική Ενότητα 1	
Τίτλος	Διαπολιτισμικές τάξεις με αξιοποίηση δυνατοτήτων των ΤΠΕ
Περιγραφή	<p>Στο πλαίσιο της ενότητας αυτής θα δούμε το λόγο που υπάρχει η αναγκαιότητα της εκπαίδευσης των παιδιών προσφύγων (βάση των σύγχρονων εξελίξεων) μέσα από την μελέτη στατιστικών δεδομένων της «Ύπατης Αρμοστείας» του αριθμού των προσφύγων που ήρθαν στη χώρα μας. Θα ασχοληθούμε με την αποσαφήνιση της έννοιας της διαπολιτισμικότητας. Ο 21ος αιώνας έρχεται αντιμέτωπος με νέες και συνεχείς αλλαγές καταγεγραμμένες στον παγκόσμιο χάρτη. Όλα αυτά επηρεάζουν την εκπαίδευση γεγονός που διαφαίνεται και από τα προγράμματα που εφαρμόζονται σε διεθνές και ελληνικό επίπεδο. Η ισοτιμία των μορφωτικών ευκαιριών, ο σεβασμός στην ετερότητα, η αποδοχή του διαφορετικού είναι κάποια από τα νέα αιτήματα της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας. Θα αναλύσουμε ακόμα το ρόλο και τη συμβολή των Νέων μέσων στη διαπολιτισμική επικοινωνία, και την εκφορά διαδικασιών ευαισθητοποίησης και δυνατοτήτων εφαρμογής κανόνων κοινωνικής δράσης. Το καθοδηγητικό ενδιαφέρον επικεντρώνεται στη μετάβαση από διαπολιτισμικούς στόχους σε αυθεντικές διαπολιτισμικές ενέργειες καθοδήγησης. Οι νέες τεχνολογίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αλλαγή της κατανόησης. Θα διατυπώσουμε μερικές σκέψεις σχετικά με τη διδακτική των μέσων σε σχέση με τις διαφοροποιημένες λειτουργίες των μέσων στο σχολείο. Θα εστιάσουμε στην ανάλυση του παιδαγωγικού πεδίου, όπου λαμβάνουν χώρα οι παιδαγωγικές δράσεις των εκπαιδευτικών.</p>

3

Διδακτική Ενότητα 2	
Τίτλος	Η επικοινωνία ως υπόβαθρο για τη γλωσσική ευαισθητοποίηση και τη διαφοροποίηση στη διδασκαλία σε διαπολιτισμικό περιβάλλον
Περιγραφή	<p>Η ενότητα αυτή εστιάζει στη διαφοροποίηση ως βασικό παράγοντα επιτυχίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στην επικοινωνία ως πλαίσιο αναφοράς της καθημερινότητας του ατόμου σε όλους τους τομείς της προσωπικής και δημόσιας ζωής, στη δομική συνάφεια των εννοιών της επικοινωνίας και της ικανότητας και στο θεωρητικό σχέδιο «LanguageAwareness». Ο εκπαιδευτικός που ασχολείται με την εκπαίδευση μαθητών προσφύγων καλό είναι να είναι καταρτισμένος στη διαφοροποίηση της διδασκαλίας καθώς έτσι θα μπορέσει να οργανώσει και να μεθοδεύσει τη διδακτική διαδικασία. Πρέπει ακόμα να γνωρίζει ότι δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνική οργάνωση χωρίς επικοινωνία. Η επικοινωνία στην εκπαίδευση δημιουργεί τον πυρήνα της παιδαγωγικής σχέσης και συνδέεται με το έργο και την προσωπικότητα του ίδιου του εκπαιδευτικού. Ο εκπαιδευτικός που εργάζεται για την εκπαίδευση προσφύγων οφείλει να επικοινωνεί με μαθητές που δεν κατέχουν τον ίδιο γλωσσικό κώδικα. Εξετάζεται η δομική συνάφεια των εννοιών της επικοινωνίας και της ικανότητας, το μοντέλο επικοινωνίας πομπού-δέκτη και επεξηγούνται οι διαπροσωπικές σχέσεις και η ανάλυση μηνυμάτων μέσα από τα τέσσερα βασικά κανάλια επικοινωνίας. Γίνεται μια εκτεταμένη αναφορά στην αντιληπτική διαδικασία και στα στάδια της. Στο θεωρητικό σχέδιο</p>

	«LanguageAwareness» η παρουσίαση βασίζεται: 1. σε θεωρητικές τοποθετήσεις γύρω από το «LanguageAwareness», 2. στα αποτελέσματα ενός ερευνητικού προγράμματος και 3. στην όλο και σημαντικότερη συμβολή των νέων μέσων, ως «ιδιαίτερη» κλάση επικοινωνιακής έκφρασης, στα πλαίσια διδακτικών διενεργειών που σχετίζονται με τη γλωσσική και εκφραστική ευαισθητοποίηση των μαθητών.
Διδακτική Ενότητα 3	
Τίτλος	Ο ρόλος των Μέσων στην κατανόηση της διαφορετικότητας
Περιγραφή	<p>Η ενότητα αυτή αποτελείται από τοποθετήσεις σχετικά με διευρυμένους επικοινωνιακούς κώδικες και τη συμβολή των νέων μέσων και τεχνολογιών στην επικοινωνία. Παρουσιάζεται ένας κατάλογος με προτάσεις για μια μιντιακή διεύρυνση της επικοινωνιακής ευαισθητοποίησης. Μετά αναλύονται εφαρμογές με διευρυμένους επικοινωνιακούς κώδικες όπως η εφαρμογή του Google Earth, των κόμικς και του υποτιτλισμού ταινιών. Οι Νέες Τεχνολογίες έχουν βοηθήσει σημαντικά στη δημιουργία και υποστήριξη online κοινοτήτων. Παρουσιάζεται η σχεδίαση και υλοποίηση ενός Ηλεκτρονικού Διαπολιτισμικού Ημερολογίου. Πρόκειται για, ένα εργαλείο που βασίζεται στην άντληση πολιτιστικών πληροφοριών και στην ανταλλαγή αυτών ανάμεσα στα μέλη της ενώ παράλληλα στοχεύει στη διεύρυνση της παραδοσιακής διδασκαλίας και τη δημιουργία μιας κοινότητας μάθησης μεταξύ μαθητών. Η τηλεόραση, η χρήση του διαδικτύου, του κινητού, του mp3 μπορούν να ενταχθούν και να αξιοποιηθούν στοχευμένα στο πλαίσιο της διδακτικής και της μαθησιακής διαδικασίας, προκειμένου να ενδυναμώσουν τη μαθησιακή διαδικασία ή και να βελτιστοποιήσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Ο εκπαιδευτικός που επιμορφώνεται στην προετοιμασία και αξιολόγηση ταινιών και βίντεο μπορεί να γίνει ο ίδιος σχεδιαστής εκπαιδευτικών σεναρίων και μέσω της επεξεργασίας και της μετα-επεξεργασίας των ταινιών να εστιάζει στην αξιοποίηση της πρώτης φαινομενολογικής και περιγραφικής ερμηνείας με στόχο την αναλυτική ενεργοποίηση των μαθητών προσφύγων.</p> <p>Παρουσιάζεται μια διεξοδική περιγραφή του πώς μπορεί να αξιοποιηθεί μια ταινία ή ένα βίντεο στη μαθησιακή διαδικασία.</p>

Διδακτική Ενότητα 4	
Τίτλος	Θρησκευτική Ετερότητα και Μετανάστευση
Περιγραφή	<p>Η θρησκεία συνδέεται με την ετερότητα, μέσα από την κοινή προσπάθεια που καταβάλλει να προσδιορίσει το περιεχόμενο των σχέσεων νοηματικής ιδιοποίησης των κόσμων που μας περιβάλλουν. Η μετανάστευση επανέφερε στο προσκήνιο τους διαφορετικούς αυτούς κόσμους με τις παραδοσιακές τους δομές, αλλά και τη σύγχρονή τους προοπτική.</p> <p>Πολλές φορές οι άνθρωποι που μετακινούνται χρησιμοποιούν για να επιβιώσουν τις θρησκευτικές τους ταυτότητες ως μέσα προσανατολισμού και κοινωνικοπολιτικής ένταξης, με αποτέλεσμα</p>

να παρατηρείται σήμερα ένας πολιτισμικός – θρησκευτικός πλουραλισμός, ο οποίος στο παρελθόν δεν γινόταν ορατός. Δεν είναι μόνο τα μέσα κοινωνικής και πολιτικής δικτύωσης, που μας ενημερώνουν για τους θρησκευτικά διαφορετικούς, αλλά πλέον οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονται στη διπλανή πόρτα, συνομιλούν μαζί μας, μαθαίνουν τις συνήθειες μας και προσπαθούν να επικοινωνήσουν μέσα από τη θρησκευτική τους ταυτότητα, τη μοναδική ίσως, πέρα από τη γλώσσα, ορατή ταυτότητα που μπορεί να διαθέτουν.

Διδακτική Ενότητα 5	
Τίτλος	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Πλαίσιο – Θρησκείες και Μεταναστευτική Πολιτική
Περιγραφή	<p>Η υποδοχή των μεταναστευτικών ροών στον ευρωπαϊκό χώρο, αποτελεί σήμερα μια εκτεταμένη συζήτηση, η οποία δεν έχει μια μόνο αφήγηση. Πολλές φορές οι σημαντικές αντιδράσεις που εγείρονται για τους πρόσφυγες και μετανάστες στηρίζονται στη διαφορετική ταυτότητά τους. Η άνοδος τους θρησκευτικού εξτρεμισμού, παράλληλα με το ρατσισμό και την ξενοφοβία αποτελούν στοιχεία που διαμορφώνουν ανάλογες συμπεριφορές. Είναι όμως όλοι οι μουσουλμάνοι εξτρεμιστές; Και εάν όχι πως θα οικοδομηθεί ένας ουσιαστικός διάλογος της χριστιανικής ή εκκοσμικευμένης δυτικής κοινωνίας με το Ισλάμ; Η αναζήτηση «καλών πρακτικών» για την επικοινωνία των διαφορετικών θρησκευτικών κοινοτήτων και η οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης αποτελούν σήμερα στοιχεία τα οποία μελετά η Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια της οργάνωσης και παρουσίας των θρησκειών στο δημόσιο χώρο. Σε κάθε περίπτωση η κατάκτηση των Δημοκρατικών αρχών, χωρίς καμία διαπραγμάτευσή τους από τα Ευρωπαϊκά Κράτη πρέπει να αποτελεί εγγύηση των πολιτικών αποφάσεων για το ρόλο των θρησκειών στο δημόσιο χώρο. Η ανεξιθρησκεία και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν στοιχεία τα οποία θα πρέπει να συνοδεύουν την όποια μεταναστευτική πολιτική.</p>

Διδακτική Ενότητα 6	
Τίτλος	Θρησκευτική Αγωγή, Μετανάστευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία
Περιγραφή	<p>Η παρουσία της Θρησκευτικής Αγωγής στο σύγχρονο σχολείο αποτελεί σήμερα μια αναγκαιότητα, περισσότερο από ποτέ. Τα σχολικά περιβάλλοντα μάθησης δεν είναι ομοιογενή. Ωστόσο εξακολουθούμε να αγνοούμε σημαντικές πτυχές της θρησκευτικής και πολιτισμικής κουλτούρας του διπλανού μας, παρόλο που εκείνος βρίσκεται εντός του δικού μας περιβάλλοντος. Ο θρησκευτικός αναλφαβητισμός δεν μας επιτρέπει μια ουσιαστική επικοινωνία, ακριβώς επειδή αντιμετωπίζουμε τη θρησκεία ως «πίστη» σε «δόγματα» και όχι ως διαδικασία ενοσημάτωσης της καθημερινής πράξης και συμπεριφοράς των ανθρώπων.</p> <p>Έχουμε υποστηρίξει την ύπαρξη ενός μαθήματος διαθρησκειακής αγωγής στο σύγχρονο σχολείο, το οποίο δεν θα ακυρώνει την Ορθόδοξη Χριστιανική Παράδοση, αλλά θα την κάνει να διαλέγεται γόνιμα και δημιουργικά με άλλες θρησκευτικές παραδόσεις, ικανές να αναδείξουν σημεία</p>

	σύγκλισης και διαφοράς, να συζητήσουν ενδεχόμενες στερεοτυπικές αντιλήψεις που δηλητηριάζουν τις σχέσεις των ανθρώπων και φυσικά να γνωρίσουν οι μαθητές μέσω του άλλου τον ίδιο τους τον εαυτό. Μόνο το σχολείο μπορεί να εγγηθεί την αντικειμενική θρησκευτική γνώση, όχι μόνο της Ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, αλλά και των άλλων θρησκευτικών παραδόσεων, αφού σκοπός του είναι η διαμόρφωση της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών και όχι η εγχάραξη θρησκευτικής ταυτότητας.
--	---

Διδακτική Ενότητα 7	
Τίτλος	Γλώσσα και διγλωσσία σε διαπολιτισμικά περιβάλλοντα
Περιγραφή	Η θεματική ενότητα με τίτλο «Γλώσσα και διγλωσσία σε διαπολιτισμικά περιβάλλοντα» αναφέρεται σε ζητήματα διγλωσσίας και μάθησης, όπως αυτά αναδεικνύονται, όταν οι μαθητές και οι μαθήτριες μας έχουν πρώτη γλώσσα, άλλη από την Ελληνική. Παιδιά με μεταναστευτικό υπόβαθρο υπάρχουν πολλά στο ελληνικό σχολείο εδώ και κάποιες δεκαετίες, ενώ πάντα υπήρχαν στα σχολεία και μαθητές/τριες από κοινότητες με διαφορετική γλώσσα. Από αυτή την άποψη υπάρχει αρκετή συσσωρευμένη εμπειρία, όπως και εκπαιδευτικά υλικά. Με τη μαζική είσοδο προσφύγων ξανατίθενται τα θέματα αυτά και πρέπει να προσαρμόσουμε τον προσανατολισμό και την πρακτική μας στα νέα δεδομένα. Βασικό ζητούμενο είναι να τεθούν προς συζήτηση τα κύρια ερωτηματικά των εκπαιδευτικών, να αξιοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό η υπάρχουσα εμπειρία και να υποστηριχθεί η κοινωνική ενσωμάτωση, η διαπολιτισμική κατανόηση, η αναγνώριση της προσωπικότητας και της προηγούμενης εμπειρίας κάθε παιδιού πρόσφυγα, η ελληνομάθεια και η σχολική επίδοση. Είναι πολύ πιθανόν ότι τα παιδιά που γίνονται πρόσφυγες να έχουν κενά στη σχολική φοίτηση ή να μη έχουν καν φοιτήσει σε σχολείο και η πρώτη τους σχολική εμπειρία να είναι τώρα. Το πιο πιθανόν είναι επίσης ο/η εκπαιδευτικός, μην γνωρίζοντας τη γλώσσα του παιδιού, να μην μπορεί να έχει σαφή εικόνα της προϊστορίας ενός παιδιού πρόσφυγα και της οικογένειάς του, να μην μπορεί να κατανοήσει, πώς θα μπορούσε να γεφυρώσει τη γνώση της οικογένειας με αυτή του σχολείου. Επιπλέον, υπάρχει πολιτισμική γνώση που πιθανόν χρειάζεται προσεκτικούς χειρισμούς, επειδή μπορεί να αντιπαρατίθεται στη πολιτισμική γνώση που καλλιεργείται στην ελληνική κοινωνία και στο σχολείο.

Διδακτική Ενότητα 8	
Τίτλος	Ζητήματα Ένταξης των Μεταναστών και των Προσφύγων στον (υπό διαμόρφωση) Ευρωπαϊκό χώρο. Η ιδιαίτερη σημασία της εκπαίδευσης

	στις διαδικασίες ένταξής τους
Περιγραφή	<p>Στην πρώτη Συνεδρία θα εστιάσουμε στο ότι η μαζική μετεγκατάσταση προσφύγων από τις χώρες της Μέσης Ανατολής και κυρίως της Αφρικής δεν θα έχει έναν προσωρινό χαρακτήρα λόγω της φύσης των αιτίων που προκάλεσαν αυτές τις μεταναστευτικές ροές. Η εκτίμηση αυτή ενισχύεται εξαιτίας της έλλειψης εργατικού δυναμικού αλλά και της τάσης γήρανσης του πληθυσμού στις ευρωπαϊκές χώρες. Η κατάσταση αυτή -μαζικές πληθυσμιακές μετακινήσεις- είχε ξαναεμφανιστεί στον ευρωπαϊκό χώρο τον 16ο – 17ο αιώνα και η επίγνωση των αλλαγών και διαδικασιών που προκλήθηκαν τότε μας είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην παρούσα φάση.</p> <p>Στη δεύτερη Συνεδρία μελετάμε τα προβλήματα που προκύπτουν από την συνεχή μεταβολή των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς τη διαμόρφωση αυτού που θα λέγαμε πολίτης της Ευρώπης που σημαίνει διαμόρφωση υποκειμένων μέσω ενός πλέγματος οργανωμένων πειθαρχικών διαδικασιών – πχ εκπαιδευτικών διαδικασιών.</p> <p>Στην τρίτη Συνεδρία αναφέρουμε τους διαφορετικούς χειρισμούς που εφαρμόστηκαν στην εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών, χειρισμοί που στόχευαν είτε στην ένταξη είτε στην αφομοίωση των παιδιών των μεταναστών στις χώρες υποδοχής. Οι αναφορές αυτές είναι ιδιαίτερα χρήσιμες στην παρούσα φάση για τον εξής λόγο. Παρά τις όποιες διαφορές του προσφυγικού από το μεταναστευτικό ζήτημα, αποτελεί κοινό παρονομαστή η σημαντική απόκλιση που υπάρχει ανάμεσα στον τρόπο ζωής που είχαν αυτά τα παιδιά στους τόπους προέλευσης τους με τον τρόπο ζωής στον οποίο πρέπει να ενταχθούν. Η γεφύρωση αυτών των δυο τρόπων ζωής έγκειται σε μεγάλο βαθμό από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης.</p> <p>Στην τέταρτη Συνεδρία παρουσιάζεται η άποψη που υποστηρίζει ότι ο μεταναστευτικό και προσφυγικό εκπαιδευτικό ζήτημα αναδεικνύει με ακόμα πιο έντονο τρόπο την ανάγκη μιας δημοκρατικής λειτουργίας του σχολείου. Αν θέλουμε να αποφύγουμε τη δημιουργία “γκέτο” προσφύγων και μεταναστών που θα δυναμιτίζουν τη δημοκρατική λειτουργία των κοινωνιών, μια βασική προϋπόθεση είναι η δημοκρατική διαπαιδαγώγηση τόσο των αλλοδαπών όσο και των γηγενών μαθητών.</p>